FOTO: UNSPLASH

FAREFULLT: En fiskebåt ligger fortøyd på Malta.

ANMELDELSE

Kristina Quintano gir ordet til fiskere i skvis mellom solidaritet og frykt.

Havet gir og tar

Tidlig på nyåret i 2001 vakte funnet av et dødt barn i kjeledress og redningsvest på Karmøykysten stor oppmerksomhet – ingen var jo meldt savna. I dag veit vi at Artin på halvannet år tilhørte en kurdisk-iransk familie, og at han var drevet med strømmen nordover etter et forlis i forsøket på å krysse Den engelske kanalen.

Gutten omtales i Kristina Quintanos nye bok «Fisker eller liksvøper?», som følger opp fjorårets bok «Smugler eller grenseløs?» i en planlagt kvartett om flyktninger, migranter og asylsøkere. I sentrum for årets bok står de tre havområdene som hundretusener hvert år forsøker å komme seg over, Kanalen, Middelhavet og Atlanterhavet, sett fra lokale fiskeres perspektiv. Bare i fjor var det minst 13.000 som døde underveis, hvorav 1700 var barn. Langt nær alle dødsfall er dokumentert, og det virkelige tallet er derfor mye høyere. Samtidig patruljerer militariserte kystvaktbåter og tvinger titusenvis tilbake til Nord-Afrika, der det i Libya venter et liv (eller en død) i det som nærmest er EU-finansierte konsentrasjonsleirer.

SAKPROSA

Fisker eller liksvøper? Havet – en blindsone for slaveri, forbrytelser og flyktningers død.

Kristina Quintano

Solum Bokvennen, 2025, 280 sider

Quintano er journalist og forfatter, og har i tillegg mangeårig erfaring som solidaritetsaktivist. Som journalist har hun en særegen evne til å få folk i tale, og som forfatter har hun gjennom flere bøker kombinert personlige nærbilder med fagkunnskap og et skarpt overblikk. Det gjør hun også i årets bok der hun følger fluktruter, reiser til de aktuelle havområdene, besøker havnebyer og lar både flyktninger og fiskere få føre ordet.

Forfatteren har et personlig og språklig fortrinn som norsk-malteser – hun har tilbrakt mange somre nettopp i en av de mange fiskerlandsbyene rundt havene vi blir kjent med. For kystfiskere i småbåter er livet i ferd med å bli ødelagt av stortråleres rovdrift på begrensete ressurser og fabrikkskip basert på korrupsjon, kriminalitet og asiatisk arbeidskraft på slavevilkår. Men de er også altfor ofte vitne til hvordan mennesker drukner i deres nærområder. Når garn trekkes, kan det følge lik eller kroppsdeler med. Det gir både konstante traumer og økonomiske tap. I tillegg kastes de inn i vanskelige og etiske vurderinger når de oppdager skrøpelige farkoster i havsnød, og ofte påkaller de kystvakta forgjeves. Mange følger en fiskers instinkt, som er å redde liv som er i fare. Men dette kan også ha en høy pris, det er alltid en fare for å bli arrestert og dømt for det myndighetene definerer som menneskesmugling. Dette er også et tema som splitter kystbyenes befolkning. Disse fortellingene er både lærerike og bevegende.

Quintanos nærgående reportasjer viser hvor nødvendig det er for flyktningene å bryte ut av en desperat tilværelse i krig, fattigdom, undertrykking og katastrofer knytta til klimaendringer – de er vel vitende om den høye risikoen for å drukne eller bli drevet tilbake. Hun viser også til at europeere som bærer så mye av ansvaret for global oppvarming, samtidig er de som bygger murer og piggtrådsperringer mot dem som allerede er hardest rammet. Det slås også fast at EUs Frontex-system, der Norge er med, virker som en pådriver for dagens umenneskelige tilstander. Dessuten: Jo vanskeligere det blir å ta seg over Middelhavet, jo flere tvinges til ei mye lengre og dødeligere fluktrute fra Nordvest-Afrika til Kanariøyene. Ikke så få har Gran Canaria som mål, akkurat der titusener av nordmenn overvintrer eller er sommerturister.

I årets valgkamp har vi sett mange eksempler på hvordan det spilles på fremmedfrykt og hvordan det framstilles som om «horder» står klar ved grensene for å true og oversvømme oss. I Oslo har jeg sett plakater som «Ingen slagord. Bare mindre innvandring» og «Det er ditt land». Kristina Quintanos bok tilbyr et moralsk kompass i valgkampen. Den bør kunne fungere som motgift mot kyniske politikere og mot alle som sprer rasistisk grums.

Tore Linné Eriksen

bokmagasinet@klassekampen.no

Knuts kviss

Knut Nærum spør hver lørdag, mest om bok.

1. Valgspesial! Hvilket år este Stortinget ut fra 165 til 169 representanter? Jeg kan røpe såpass som at det var i et valgår.

2. HVA for en kjent skuespiller, kjent FOR sitt merkeLIGE tonefall, danser i videoen TIL Fatboy Slims låt 'Weapon of Choice'?

3. Hvilken forfatter (1749–1832) skrev romanen «Valgslektskapene», som kom på bokmål i 1996, og på nynorsk i 2019, som «Valskyldskapane», i Skalds framifrå klassikerserie?

4. Pest eller kolera, det er et vanskelig valg, men hvilket tiår ble kolerabakterien oppdaget?

5. Hvilken jøde- og kommunisthatende, riksmålsforkjempende kvinnefrigjøringsmotstander skrev den politiske komedien «Det lykkelige valg» (1913)?

6. I hvilket fiktivt univers roper hovedpersonen Ash Ketchum «Pikachu – jeg velger deg!»?

7. Hvem skrev romanen «Sofies valg» som ble til en riktig så vond film med Meryl Streep?

8. Hva heter Arbeiderpartiets partiprogram for kommende periode? Seks ord i tittelen.

9. To amerikanske økonomer med samme etternavn skrev boka «Free to Choose», på norsk som «Rett til å velge» (1980). Den ene av dem, med fornavnet Milton, fikk Nobels økonomipris i 1976. Hva er etternavnet?

10. Partier som bikker sperregrensa, kan få utjevningsmandater. Hvor mange utjevningsmandater kjempes det om?

11. Og hvilket parti har en politiker som har søkt om å få bruke mellomnavnet Sperregregnsen?

12. Hvilken av disse er ikke ei bok av Jo Benkow? «Barnas konge: Kong Olav V sett med barneøyne», «Det ellevte bud», «Folkevalgt», «Fra synagogen til Løvebakken», «Kjentfolks favorittretter».

Brett langs stiplet linje for å skjule svarene.

1. 2005.
2. Christopher Walken.
3. Johann Wolfgang von Goethe. Ettersom navnet får være goeth nok.
4. 1850-tallet. Av Filippo Pacini i 1854, deretter – ifølge Wikipedia – «gjenoppdaget av Robert Koch i 1883». Noen burde gjenoppdage Amerika, eller kanskje aller helst avoppdage det.
5. Nils Kjær. Men han fant på ordet «Vestlandsfanden», det skal han ha.
6. Pokémon-universet.
7. William Styron.
8. «Trygghet for morgendagen, tro på framtida.» Som hører ut som finalenummeret i en musikal.
9. Friedman. Den andre Friedman heter Rose, og var Milltons ektefelle.
10. 19. Ett per valgdistrikt.
11. MDG. Politikeren er, hvis hun får vilja si, Ingrid Sperregrensen Liland.
12. «Kjentfolks favorittretter», så klart, som er av hans nevø Bjørn Benkow, herostratisk kjent for sine opplagte intervjuer med utenlandske kjentfolk, som Tom Cruise, Oprah Winfrey, Bill Gates og Margaret Thatcher.

11–12 poeng:
Rent flertall.

7–10 poeng:
Direkte valgt.

4–6 poeng:
Utjamningsmandat.

0–3 poeng:
Under sperregrensen.